

DOBOS BALÁZS – SZABÓ TAMÁS

A 2024. évi nemzetiségi önkormányzati választások

The 2024 elections of national minority self-governments

SZERZŐK:

DOBOS BALÁZS, tudományos főmunkatárs, HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet, dobos.balazs@tk.hun-ren.hu, ORCID: 0009-0007-2145-4131

SZABÓ TAMÁS, főiskolai docens, Milton Friedman Egyetem Nemzetközi és Politikatudományi Tanszék, az NKE TKP2021-NKTA-51 „Fenntartható államkormányzás és innovatív közszolgáltatások” projekt kutatója, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék, szabo.tamas978@gmail.com, ORCID: 0009-0000-2502-6424

JEL kód: D72, H79

Kulcsszavak: nemzetiségek • nemzetiségi önkormányzatok • nemzetiségi önkormányzati választások • választói részvétel • kulturális autonómia

Absztrakt: A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény hívta életre a 13 honosként elismert kisebbség számára a döntően személyi elven alapuló kulturális autonómia hazai változatát, a települési, fővárosi (utóbb vármegyei is) és országos szinten szerveződő kisebbségi, a hatályos, a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény újabb terminológiája szerint nemzetiségi önkormányzati rendszert. A nemzetiségi önkormányzatok választására – az egyedüli 1995-ös pótválasztásokat is ideszámolva – kilencedik alkalommal került sor 2024 júniusában, egy napon a helyi önkormányzati és európai parlamenti választásokkal, amelyet a korábbiakhoz hasonlóan a választási szabályokat érintő jogszabálmódosítás előzött meg. Települési szinten, döntően a roma önkormány-

zatok számának némi csökkenésének köszönhetően, 2019-hez képest 42-vel kevesebb, összesen 2146, míg területi szinten, az ukrán önkormányzatok bővülése következtében kettővel több, 64 önkormányzatot választottak, a 13 országos önkormányzat pedig a törvény erejénél fogva jött létre. A jogszabályi változások áttekintése mellett jelen tanulmány célja, hogy főbb vonalakban bemutassa és elemezze a legutóbbi nemzetiségi önkormányzati választások eredményeit, kitérve a 2022-es népszámlálás nemzetiségi adataival való összevetésre és olyan jellemzőkre, mint a választási verseny, a választói részvétel, a képviselői kontinuitás és a nemek aránya a megválasztott képviselők körében.

AUTHORS:

BALÁZS DOBOS, Senior Research Fellow, HUN-REN Centre for Social Sciences, Institute for Minority Studies, dobos.balazs@tk.hun-ren.hu, ORCID: 0009-0007-2145-4131

TAMÁS SZABÓ, Associate Professor, Milton Friedman University, researcher of Ludovika University of Public Service project TKP2021-NKTA-51 "Sustainable public governance and innovative public services", szabo.tamas978@gmail.com, ORCID: 0009-0000-2502-6424

JEL code: D72, H79

Keywords: *national minorities • national minority self-governments • elections of minority self-governments • electoral participation • cultural autonomy*

Abstract: *Act 77 of 1993 on the Rights of National and Ethnic Minorities established the Hungarian variant of non-territorial cultural autonomy for the 13 recognised national and ethnic minorities, the system of minority self-governments (MSGs) organised at the municipal, metropolitan (later also at the county level) and national level, which has been retained by the new Act 179 of 2011 on the Rights of National Minorities. Including the only by-elections in 1995, the elections of MSGs took place for the ninth time in June 2024, on the same day as the local and European Parliament elections, which, as in the past, were preceded by a legislative amendment to the electoral rules. At the municipal level, mainly due to a slight decrease in the number of Roma MSGs, 42 fewer bodies were elected compared to 2019, for a total of 2146, while at the territorial level, due to the expansion of Ukrainian MSGs, 64 bodies were elected, two more than in 2019, and 13 MSGs at national level were created by force of law. In addition to an overview of the legislative changes, the aim of the study is to present and analyse the results of the recent elections to MSGs in broad terms, including a comparison with the relevant data of the 2022 census and characteristics such as electoral competition, voter turnout, electoral continuity and the gender ratio among elected representatives.*

BEVEZETÉS

Számos külső és belső tényező – köztük az euroatlanti integrációs és a kisebbségi magyar közösségek felé irányuló példamutató szándékok, illetve a hazai kisebbségi civil szféra sok esetben szétagolt és versengő volta – indította arra a döntéshozókat, hogy az ország területén meglehetősen szétszórtan elhelyezkedő 13 honosként elismert nemzeti és etnikai kisebbség identitásának és sajátosságainak megőrzése érdekében a döntően személyi alapon létrejövő autonómia hazai változatát, a választott kisebbségi önkormányzati rendszert iktassák be a kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvénybe. A háromszintűvé (települési, fővárosi-vármegyei, országos) váló rendszert lényegében megőrizte a hatályos, újabb terminológiával a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény is. A rendszer azonban a gyakorlati problémák és kihívások hatására az utolsó két évtizedben számos módosításon ment keresztül, különösen annak választási elemeit illetően, amelyek terén lényegében minden elmúlt választás alkalmával történt jogszabályi változás. Az 1990-es évek végétől a jelentkező választási visszaélések, közkeletűbb nevén etnobiznisz, és a kiterjedt szimpátiaszavazatok a választási folyamathoz való hozzáférés újabb korlátozásaihoz, az aktív és passzív választójog, az önkormányzatok megválasztásának további feltételekhez kötéséhez, legfontosabb elemként a kisebbségi választói névjegyzékek létrejöttéhez és a jelölés szigorításához vezettek. Emellett változások következtek be az egyes szinteken a tekintetben is, hogy a testületeket közvetlenül vagy közvetett úton, arányos-listás vagy többségi választási rendszerekben hívták-e életre, miként időben módosult a megválasztható testületek létszáma, illetve a megbízatásuk is négyről öt évre nőtt.

A szakirodalomban az 1990-es évek végétől, különösen a szaporodó választási visszaélések hatására nőtt meg a kisebbségi önkormányzati rendszerrel, annak megválasztásával és gyakorlati működésével foglalkozó munkák száma, amelyek közül többen hangsúlyosan foglalkoztak a kisebbségi hovatartozás és a kisebbségi választások jogszabályi kereteivel, valamint a jelentkező anomáliákkal (a teljesség igénye nélkül lásd például Eiler, 2004; Magicz, 2010; Majtényi, 2007; Majtényi – Pap, 2006; Pap, 2007; Rátkai, 2000, 2003; Szabó 2004). Az új nemzetiségi törvény elfogadását követően, az elmúlt közel másfél évtizedben viszont a mindennapi működéshez képest inkább csak érintőlegesen tudtak megjeleníteni az elemzésekben a kisebbségi választások (lásd például Móró, 2020; Szabó, 2024; Zongor, 2023), legalább egyes aspektusainak átfogóbb, szisztematikusabb vizsgálatára még kevesebb példa akad (lásd például Dobos, 2020; Szabó Palócz, 2019). A legutóbbi 2024-es választásokról pedig már csak az időbeli közelség miatt sem tudott mindeddig elemzés megjeleníteni.

Az egyedüli 1995-ös pótválasztásokat is beszámolva, 2024-ben a kilencedik alkalommal megrendezett nemzetiségi önkormányzati választásokat ugyancsak megelőzte ezúttal a települési szintű nemzetiségi önkormányzatok választását érintő jogszabálymódosítás, illetve változott a választás időpontja is. Az Alaptörvény 2022 közepétől hatályos 11. módosítása értelmében ugyanis a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, az európai parlamenti képviselők, valamint a települési, területi és országos nemzetiségi önkormányzatok választását egyidejűleg kell megtartani azzal együtt, hogy az utóbbiak esetében is a 2019 óta hivatalban lévő testületek megbízatása október elsejéig tartott, az alakuló ülések megtartására ezt követően kerülhetett sor. A helyhatósági és európai parlamenti választásokhoz

képezt jelentősebb közéleti figyelem lényegében hagyományosan csak az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) és ezúttal a ruszin és az ukrán önkormányzatok megválasztását övezte, utóbbiakat az orosz agresszió elől érkező ukrain menekülthullám következtében.

A jogi keretek változásának áttekintésén túl jelen tanulmány célja, hogy a fenti szakirodalmi hiányt is némileg pótolva, főbb vonalakban bemutassa és elemezze a legutóbbi nemzetiségi önkormányzati választások eredményeit és meghatározó aspektusait. Ez utóbbiak sorában kitér arra, hogy az önkormányzati struktúra miként viszonyul a nemzetiségi népességnek a 2022-es népszámláláson kimutatott elhelyezkedéséhez, magyarán az önkormányzatok mennyiben képesek területileg lefedni a magukat nemzetiséginek vallókat. Az elemzés górcső alá veszi a nemzetiségek részvételének és az érvénytelen szavazatok figyelemreméltóan magas arányát, megvizsgálja, hogy különösen települési szinten a nemzetiségi választóknak mennyiben volt lehetőségük versengő alternatívák közül választani, mennyiben választották újra a korábbi képviselőiket, illetve, hogy miként alakul a képviselők között a nemek aránya a nemzetiségek megválasztott testületei esetében.

A NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK FŐBB JOGSZABÁLYI KERETEI

A 2019-es nemzetiségi önkormányzati választások szabályaihoz képest már egy 2020-as törvénymódosítás jelezte a soron következő választásokat illetően az újabb változtatási szándékot. 2014 óta a települési nemzetiségi önkormányzatok választását akkor kell kiírni, ha a legutolsó népszámlálás összesített nemzetiségi adatai szerint legalább 25 fő tartozik az adott nemzetiséghez, de új elemként megjelent az, ha az illető nemzetiségnek már van a településen önkormányzata. A módosítás szerint az új vagy újjáalakuló testületek esetében a választást akkor lehetett volna kiírni, ha azt az országos nemzetiségi önkormányzat a helyi önszerveződés mértéke (pl. működik-e helyben nemzetiségi egyesület és részese-e állami támogatásban) és a történelmi jelenlét vizsgálata alapján szükségesnek ítéli. Utóbbit illetően az önkormányzatnak ki kellett volna kérni a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását.¹

A koronavírus-járvány miatt azonban az eredetileg 2021-re tervezett népszámlálás lebonyolítását 2022 őszére kellett halasztani, majd a nemzetiségi adatok feldolgozása is késett, amely körülmények 2023-ban ismét módosítást tettek szükségessé. A hatályos szabályozás szerint így a regisztrált választók számától függően 3 vagy 5 fős települési nemzetiségi önkormányzatot változatlanul meg lehet választani, amennyiben a 2022-es censuzon legalább 25 fő jelezte a nemzetiségi hovatartozását, vagy ha 2019-ben megalakult az önkormányzat, de a censuzon már csak minimum 20 fő vallotta magát nemzetiséginek. Végül, a választásokat akkor is ki kell tűzni, ha a választásokat megelőző évben a településen nemzetiségi köznevelési, szakképző vagy nemzetiségi nevelésben-oktatásban közreműködő köznevelési intézmény működött.²

A hétfős területi (fővárosi, vármegyei) nemzetiségi önkormányzatok közvetlen választását változatlanul abban az esetben kell kitűzni, ha az adott vármegyében/fővárosban a kitűzött települési szintű választások száma legalább tíz, míg az országos testületek 15-47 tagjának szintén közvetlen választását minden esetben ki kell írni. Választójoggal azok a

magyarországi állandó lakcímmel rendelkező magyar állampolgárok rendelkeznek, akik szerepelnek a nemzetiségi választói névjegyzékben, míg jelöltek kizárólag a törvényi feltételeknek megfelelő nemzetiségi civil szervezetek állíthatnak, és a jelölteknek arról is kell nyilatkozniuk, hogy a megelőző két választáson nem voltak más nemzetiség jelöltjei, és hogy beszélik a nemzetiség nyelvét, ismerik a kultúráját és hagyományait. Szavazni 2019-hez hasonlóan a helyi önkormányzati választásokkal azonos szavazókörökben lehetett.

A NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK EREDMÉNYEI

A nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma 2024-re körülbelül 10%-kal emelkedett, a legnagyobb arányú növekedés az ukrán, román, görög, szerb, ruszin és roma választók számában következett be, ezzel szemben a szlovákok, szlovénok, lengyelek és örmények száma csökkent 2019-hez képest (1. táblázat).

1. táblázat: A nemzetiségi választói névjegyzékben szereplők száma a nemzetiségi önkormányzati választásokon, 2019–2024
Table 1: The number of registered voters in the national minority electoral register in the elections of national minority self-governments, 2019–2024

Nemzetiség	2019	2024
Bolgár	1364	1391
Görög	2791	3577
Horvát	11593	11727
Lengyel	3556	3363
Német	54899	54905
Örmény	3270	3000
Roma	211134	234123
Román	7268	9445
Ruszin	4294	5102
Szerb	2444	2956
Szlovák	12402	12346
Szlovén	859	853
Ukrán	1920	2845

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.
Source: based on National Election Office own editing.

A 2024-es regisztrációs adatokat összevetve a 2022-es census adataival elmondható, hogy a választásokon nemzetiségiként regisztráltak átlagos száma csak 47%-a volt a népszámláláson kimutatott létszámnak, míg azonban kb. 10%-kal több roma regisztrált a választásokra, mint ahányan előzőleg magukat romának vallották, az ukrán kötődésűeknek csak tizede vetette fel magát a névjegyzékbe. Települési szinten átlagosan erős (0,61) statisztikai korreláció figyelhető meg a két érték között, de jócskán vannak olyan eltérések, hogy adott településen a nemzetiségi választások jelentősen több vagy kevesebb személyt mozgósítottak, mint a népszámlálás. Mivel a legutóbbi népszámláláson 2011-hez képest visszaesett a nemzetiségek száma, és 2024-ben a megválasztott helyi nemzetiségi önkormányzatok száma is csökkent, a nemzetiségi önkormányzatok területi lefedettsége valamelyest csökkent, a korábbi 64%-ról 58%-ra, azaz a népszámlálási nemzetiségi népesség valamivel több mint a fele élt olyan településen, ahol helyben létrejöhett az adott nemzetiség testülete. A romák 90%-a ilyen településen lakik, de például a bolgároknak csak 43%-a, miközben az ok-okozati összefüggések további vizsgálatokat igényelnek, hogy például eleve azokon a településeken vallják-e magukat inkább romának, ahol már működik helyben roma önkormányzat.

A választásokon a népszámlálási küszöb bevezetésének az egyik következménye az lett, hogy míg 2019-ben a regisztráltak átlagosan 12%, 2024-ben már 15%-a a lakóhelyén nem tudott helyi nemzetiségi önkormányzatot választani, mert kevesen vallották magukat nemzetiségi kötődésűnek a népszámláláson. Míg azonban ez az érték a horvátoknál 5% volt, az ukrán választók 25%-a nem tudott helyben önkormányzatra voksolni. A népszámlálási küszöb másik következménye értelemszerűen az lett, hogy választások olyan helyszíneken is kiírhatók voltak, ahol a népszámláláson bár kellő létszámú nemzetiségi mutatkozott, de a választásokra már jóval kevesebben regisztráltak.

Települési szinten a választások túlnyomó többségét az első jogszabályi feltétel alapján tűzték ki (min. 25 fő a népszámláláson), a másik két opció alapján csak a választások 5%-át írták ki,³ jellemzően inkább azokon a helyeken, ahol 2019-ben már alakult nemzetiségi önkormányzat. Ugyanakkor, mint minden 2014 utáni választáson, több mint 500 esetben a kiírt választás már nem volt megvalósítható (elegendő számú) jelölt hiányában, magyarán a népszámláláson kimutatott nemzetiségi jelenlét egy településen nem szükségszerűen jelent helyi szervezetséget is. Összességében, döntően a roma önkormányzatok némi számbeli csökkenésének köszönhetően, 2019-hez képest 42-vel kevesebb, összesen 2146 önkormányzatot választottak helyi szinten, amely közelebb áll a 2014-es eredményekhez, míg területi szinten, az ukrán önkormányzatok bővülése következtében kettővel több, 64 önkormányzatot választottak (2. táblázat). Az elmúlt évtizedben elvéve tudtak a települési önkormányzatok élni a törvényi lehetőséggel, hogy nemzetiségi önkormányzattá alakuljanak át: 2024-ben egyedül a német nemzetiségű Rátka önkormányzata döntött így.

2. táblázat: Az eredményesen megválasztott települési és területi nemzetiségi önkormányzatok száma, 2014–2024

Table 2: The number of successfully elected local and territorial minority self-governments, 2014–2024

Nemzetiség	2014		2019		2024	
	Települési	Területi	Települési	Területi	Települési	Területi
Bolgár	33	1	34	1	33	1
Görög	35	1	35	1	38	1
Horvát	112	7	116	7	119	7
Lengyel	41	1	44	1	41	1
Német	406	13	406	15	403	15
Örmény	32	1	32	1	32	1
Roma	1197	20	1208	20	1128	20
Román	61	5	69	5	77	5
Ruszin	43	2	42	2	51	2
Szerb	45	2	46	2	46	2
Szlovák	112	6	112	6	115	6
Szlovén	10	0	10	0	11	0
Ukrán	16	1	34	1	52	3

Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.

Source: based on National Election Office own editing.

A 2006-os nemzetiségi önkormányzati választásoktól kezdve jelöltet kizárólag csak a törvényi feltételeknek megfelelő jelölő szervezetek állíthatnak, független jelölt indulására nincs lehetőség. Az akkori mintegy 230 induló egyesület száma azóta folyamatosan csökken, 2024-ben 120-ra, amikor 2019-hez képest az összes jelölt száma is körülbelül 800 fővel visszaesett. Mindez jelezheti a szervezetek és képviselők mind nagyobb társadalmi beágyazottságát, a munkájukkal való elégedettséget, de egyben a helyben hadrafogható emberek hiányát is. Ezen választások, különösen települési szinten így korántsem a választási versenyről szólnak, a sok tekintetben megosztott nemzetiségek kivételével általában csak egy jelölttel több indul, mint ahány a megválasztható képviselők száma. A háromfős önkormányzatokba a 2019-es 4,2-ről 3,9-re, az ötfősek esetében 7,1-ről 6,6-ra csökkent az induló jelöltek átlagos száma helyi szinten, nagyobb verseny csak a roma, román és ruszin szervezetek között bontakozott ki. Az induló jelöltek számának csökkenésével a vesztes, mandátumot nem szerző jelöltekre leadott szavazatok aránya is lecsökkent lokális szinten a 2010-es években tapasztalható 30%-ról 21%-ra. Az országos önkormányzatok szintjén, a szervezeti fragmentációt mérő effektív pártszám-index is meglehetősen alacsony maradt a választáso-

kon (öt nemzetiség esetében például csak egyetlen lista indult az országos helyekért), és a ciklusok között csak kismértékű fluktuáció jellemző.

Az induló listák száma nem mutat statisztikai összefüggést a választói részvétellel, Magyarán sok esetben az alternatívák hiánya sem tartotta vissza a választókat a jellemzően magas részvételtől, ami 2024-re ráadásul tovább nőtt (3. táblázat).

3. táblázat: Választói részvétel a nemzetiségi önkormányzati választásokon, 2019–2024 (%)
Table 3: Voter turnout at the elections of minority self-governments, 2019–2024 (%)

Nemzetiség	2019	2024
Bolgár	59	71
Görög	73	76
Horvát	74	80
Lengyel	74	78
Német	72	80
Örmény	62	67
Roma	56	57
Román	70	74
Ruszin	69	76
Szerb	74	75
Szlovák	73	80
Szlovén	76	82
Ukrán	64	70

*Forrás: saját szerkesztés a Nemzeti Választási Iroda adatai alapján.
Source: based on National Election Office own editing.*

A részvétel mellett figyelemreméltó az érvénytelen szavazatok arányának az alakulása: 1994–2006 között, amikor minden választó szavazhatott a kisebbségi önkormányzati választásokon, ez az arány volt, hogy a települési szintű választások esetében az 50%-ot (!) is elérte, de a kisebbségi választói névjegyzék 2006-os bevezetésével egyből 1% környékére csökkent, igaz, azóta viszont folyamatosan emelkedik, 2024-ben már 7,4%-ra. Az érvénytelennek elkönyvelt szavazatokon túlmenően a megjelent és az érvényes szavazatot leadó szavazók különbsége már meghaladta a 10%-ot, ami azt jelentette, hogy az örmény szavazók 23%-a, a lengyelek 16%-a, a bolgárok és a ruszinok 13-13%-a és a romák 12%-a nem adott le érvényes szavazatot. Az érvénytelen voksok mintegy fele a fővároshoz, Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyékhez, és számszerűleg mintegy háromnegyedük a roma önkormányzati választásokhoz kötődött. 2019-ben például a zalai Kilimán roma választásán a 14 választóból csak egynek a szavazata lett érvényesnek

elkönyelve, 2024-ben pedig Erdőbényén a roma voksok 80%-át nem lehetett érvényesként jegyzőkönyvezni. Az országos önkormányzatok megválasztásakor pedig 2019-ben átlagosan 8% volt a nemzetiségek körében az érvénytelen voksok részesedése, ami 2024-re már 10%-ra nőtt, mi több, a megjelentek és az érvényesen szavazók különbségével ez utóbbi már 16%-os átlagra emelkedett. Ez utóbbi azt jelentette, hogy a megjelent örmény választók egyharmada, a romák egynegyede, illetve a németek és az ukránok egyötöde nem tudott érvényes szavazatot leadni az országos listáikra. Az érvénytelen szavazatok magas aránya abból is adódhatott, hogy a nemzetiségi választás borítékja nem volt lezárva.⁴

Települési szinten a testületek összetételének stabilitásával, a képviselők újraválasztásával kapcsolatban elmondható, hogy nagyobb állandóság a bolgár, horvát, német, szerb, szlovák és szlovén önkormányzatokat jellemzi, amelyek tagjainak legalább 20%-át legalább három alkalommal már megválasztották. Ez az arány jóval kevesebb a nemzetiségek másik csoportja, a görögök, lengyelek, örmények, romák, románok, ruszinok és ukránok esetében, akiknél jellemzően több jelölt indult és nagyobb volt a választási verseny is. Országos szinten a meghatározó szervezetek többnyire állandósult támogatottságát, néhány kivételtől eltekintve csekély mértékű átrendeződését megerősítik a választási ingadozást mérő Pedersen-index számai is. Személyi összetételükben 2014–2019 között az országos testületek képviselőinek átlagosan 48%-át, 2019–2024 között már 50%-át választották újjá. 2024-ben leginkább a bolgár, német, ruszin és szlovák országos testületek tagjai maradtak ugyanazok, míg a legnagyobb mértékben az ORÖ képviselői cserélődtek ki. A fentieket alátámasztja, hogy még ha kisebb-nagyobb szervezeti átrendeződés, az elnyert mandátumok számában történő változás is következett be a görög, lengyel, roma, ruszin, szerb és ukrán országos testületek összetételében, az előző ciklushoz képest új elnöke csak a szerb, a roma és az ukrán önkormányzatnak lett. A legnagyobb közéleti figyelem az ORÖ megválasztását övezte, amelyen a Sztójka Attilához, a Fidesz-KDNP országgyűlési képviselőjéhez, egykori roma kapcsolatokért felelős kormánybiztoshoz köthető Cigány Közösségek Szövetsége szerzett többséget több mint 75 ezer szavazattal (35 mandátum), míg az országos szinten egyedüli riválisaként maradt Roma Polgárjogi Mozgalom B.A.Z. Megyei Szervezete valamivel több mint 26 ezer vokssal 12 mandátumra tett szert.

Az 1990-es évek közepén, települési szinten a kisebbségi önkormányzati képviselőknek még csak egyharmada volt nő, többséget egyedül a bolgárok és az ukránok körében képezték, 2024-ben ehhez képest a részesedésük már elérte az 57%-ot, ami azt jelentette, hogy az örmények, a romák és a szerbek kivételével már többségben vannak a többi nemzetiség helyi önkormányzataiban.

ÖSSZEGZÉS

A 2024 nyarán kilencedik alkalommal megrendezett nemzetiségi önkormányzati választásokon az előző választáshoz képest összességében több regisztrált választó választott meg valamivel kevesebb számú települési szintű önkormányzatot. A 2022-es népszámlálás adataival összevetve elmondható, hogy a nemzetiségi népesség enyhe többsége olyan településen él, ahol helyben alakulhatott az illető nemzetiség önkormányzata, de növekvő arányban vannak azok, akiknek a jogszabályi feltétel (népszámlálási küszöb) következtében

erre nem volt módjuk. A jelölő szervezetek és a jelöltek számának csökkenése jelzi a megosztott nemzetiségek kivételével az alternatíva hiányát, a képviselők nagyfokú társadalmi beágyazottságát, növekvő újráválasztását. Sok esetben ezek a körülmények összefügghetnek viszont a csekélyebb társadalmi presztízs következtében a nők arányának növekedésével és az utánpótlás hiányával is. Mindemellert az ORÖ szintjén komoly szervezeti átrendeződés zajlott le. A választói részvétel a nemzetiségek túlnyomó többsége körében meghaladta az országos átlagot, de aggodalomra ad okot az érvénytelen, pontosabban a nem érvényesként elkönyvelt voksok magas aránya.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tanulmány a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal K143523. számú, „A kisebbségek parlamenti képviselet nemzetközi összehasonlításban: deskriptív vagy szubsztantív képviselet?” című, valamint a K134962. számú, „A nemzetiség és etnicitás jogi operacionalizálása” című projektek támogatásával készült.

JEGYZETEK

- 1 2020. évi LXVIII. törvény a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény módosításáról, 14. §.
- 2 2023. évi LVII. törvény a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény módosításáról, 4. §.
- 3 8/2024. NVB határozat.
- 4 Jegyzőkönyv az Országgyűlés Igazságügyi Bizottságának 2024. október 8-án, kedden, 10 óra 09 perckor az Országház Nagy Imre termében (főemelet 61.) megtartott üléséről. IUB-42/45-5/2024. Szolga József horvát nemzetiségi szószóló hozzászólása, 43. o.

IRODALOMJEGYZÉK

- Dobos Balázs: *A személyi elvű kisebbségi autonómiák Kelet-Közép-Európában*, Budapest, 2020.
- Eiler Ferenc: *Törekvések a kisebbségi önkormányzati választások reformjára 1998–2004*, in: Kovács Nóra – Osvát Anna – Szarka László (szerk.): *Tér és terep, Tanulmányok az etnicitás az identitás kérdésköréből II.*, Budapest, 2004, 209–226.
- Magicz András: *A kisebbségi önkormányzatok és a kisebbségi választójog*, in: Gyulavári Tamás – Kállai Ernő (szerk.): *A jövevényektől az államalkotó tényezőkhöz, A nemzetiségi közösségek múltja és jelene Magyarországon*, Budapest, 2010, 205–228.
- Majtényi Balázs: *A nemzetállam új rubája: multikulturalizmus Magyarországon*, Budapest, 2007.
- Majtényi Balázs – Pap András László: *Végtelen történet, A kisebbségi hovatartozásról*, Fundamentum, 2006/2, 93–106.
- Móré Sándor: *Nemzetiségek a mai Magyarországon, Politikai képviseletük, érdekképviseletük és jogvédelmük*, Budapest, 2020.
- Pap András László: *Identitás és reprezentáció, Az etnikai hovatartozás meghatározásától a politikai képviseletig*, Budapest, 2007.

- Rátkai Árpád: *A kisebbségi önkormányzatok legitimációbizánya*, Regio, 2000/3, 112–132.
- Rátkai Árpád: *Kisebbségi önkormányzati választások 2002-ben*, Regio, 2003/4, 77–90.
- Szabó Orsolya: *Reform vagy módosítás?, A magyarországi kisebbségi törvény koncepcionális megújítása*, in: Kovács Nóra – Osvát Anna – Szarka László (szerk.): *Tér és terep, Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből III*, Budapest, 2004, 191–208.
- Szabó Palócz Orsolya: *A Magyarország területén élő nemzetiségek politikai képviselete a nemzeti önkormányzati választásokon és az országgyűlési választásokon való részvétel tükrében*, Metszetek, 2019/4, 25–39. <https://doi.org/10.18392/metsz/2019/4/3>
- Szabó Tamás: *A helyi nemzetiségi önkormányzatok a közös önkormányzati hivatalok és az önkéntes önkormányzati társulások szemszögéből*, Comitatus, 2024/1, 91–108. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2024.34-248.91>
- Zongor Gábor: *Nemzetiségi önkormányzatok Magyarországon a kezdetektől napjainkig*, in: Szabó Tamás – Szatmári Péter (szerk.): *Nemzetiségi önkormányzati és civil akadémia*, Budapest, 2023, 12–52.

Papp György: Fülbevalók